120-модда. Солиқ қарзини ундириш тўғрисидаги умумий қоидалар

Солиқ қарзи белгиланган муддатда тўланмаган ёки тўлиқ тўланмаган тақдирда бу қарзни ундириш ушбу бобда назарда тутилган тартибда амалга оширилади.

Солиқ қарзи мазкур солиқ қарзига эга бўлган солиқ тўловчидан, ушбу моддада назарда тутилган холларда эса — бошқа шахслардан ундирилади.

Агар солиқ тўловчининг соликлар бўйича қарзини узишга доир мажбурияти банк кафолати, учинчи шахснинг кафиллиги ёхуд мол-мулк гарови билан таъминланган бўлса, солик тўловчи соликлар бўйича солик қарзини узмаган ёки тўлик узмаган такдирда, солик органи солик қарзининг тўланмаган суммасини тегишлича банк кафолатини берган банкдан, кафилдан ёхуд гаровга қўйилган мол-мулк қийматидан ундириши шарт.

Юридик шахсдан ёки якка тартибдаги тадбиркордан солиқ қарзини ундириш ушбу Кодекснинг 121 — 124-моддаларида назарда тутилган тартибда амалга оширилади.

Якка тартибдаги тадбиркор бўлмаган жисмоний шахсдан солиқ қарзини ундириш ушбу Кодекснинг 125-моддасида назарда тутилган тартибда амалга оширилади.

Юридик шахсдан ёки якка тартибдаги тадбиркордан солиқ қарзини ундириш дастлаб унинг банк хисобварақларидаги пул маблағлари хисобидан, улар етишмаган тақдирда эса мазкур шахснинг бошқа мол-мулки хисобидан амалга оширилади.

Ушбу моддада назарда тутилган ҳолларда солиқ туловчининг ёки бошқа шахснинг солиқ қарзи унинг банк ҳисобварақларидаги пул маблағлари ҳисобидан ундириш имкони булмаган қисмида бошқа шахслардан ундирилиши мумкин.

Агар солиқ тўловчининг товарларни (хизматларни) реализация қилишдан оладиган тушуми ёки бошқа даромадлари бошқа шахсларнинг банкдаги хисобварақларига келиб тушган бўлса, солиқ тўловчининг солиқ қарзи шу шахслардан ундирилиши мумкин.

Агар солиқ тўловчи солиқ текшируви тўғрисида билган пайтдан эътиборан ўзининг пул маблағларини ёки бошқа мулкини ўзга шахсларга берган бўлса, солиқ тўловчининг солиқ қарзи шу шахслардан ундирилиши мумкин.

Ушбу модда саккизинчи ва тўққизинчи қисмларининг қоидалари товарларни (хизматларни) реализация қилишдан олинадиган тушум ёки бошқа даромадлар ёхуд пул маблағлари ёки бошқа мулк ўзга шахсларга бир нечта операциялар орқали ўтказиб берилганлиги аниқланган ҳолларда ҳам қўлланилади.

Ушбу модданинг саккизинчи — ўнинчи қисмларида кўрсатилган холларда мазкур шахслардан солиқ қарзини ундириш солиқ тўловчининг реализация қилинган товарлари (ишлари, хизматлари) учун келиб тушган тушум, бошқа у томонидан ўтказилган пул маблағлари, даромадлари, бошқа мол-мулкнинг қиймати доирасида амалга оширилади. Солиқ органи мазкур шахслар тўғрисида ўзида мавжуд бўлган ахборот асосида ва солиқ тўловчининг солиқ қарзи миқдорига боғлиқ ушбу тарзда қарзни ундиришни кўрсатилган қайси шахслардан қандай нисбатда ва

ундиришни амалга оширишни мустақил равишда белгилашга ҳақли.

Ушбу модданинг саккизинчи — ўнинчи қисмларида назарда тутилган ҳолларда солиқ қарзини ундириш суд тартибида амалга оширилади.

Соликни суд тартибида ундириш куйидаги холларда хам амалга оширилади, агар соликни тўлаш мажбурияти:

- 1) солиқ органи томонидан битимни тавсифлашни, солиқ тўловчининг мақомини ёки фаолияти хусусиятини ўзгартиришга асосланган бўлса;
- 2) ўзаро алоқадор шахслар ўртасида битимлар тузилиши муносабати билан трансферт нарх белгилаш чоғидаги солиқ назорати натижаларига кўра юзага келган бўлса.

Ушбу бобнинг қоидалари Ўзбекистон Республикасининг божхона чегараси орқали товарларни олиб ўтиш муносабати билан тўланадиган солиқлар бўйича солиқ қарзини ундиришга, шунингдек солиқ агентларининг солиқ қарзини ундиришга ҳам татбиқ этилади.

121-модда. Солиқ қарзини банк хисобварақларидаги пул маблағлари хисобидан ундириш

Солиқ қарзи белгиланган муддатда тўланмаган ёки тўлиқ тўланмаган тақдирда, солиқ қарзини ундириш — ундирувни банк хисобварақларидаги пул маблағларига (шу жумладан, корпоратив карталардаги пул маблағларига) қаратиш йўли билан мажбурий тартибда амалга оширилади.

Ушбу модданинг қоидалари фақат юридик шахсларга ва якка тартибдаги тадбиркорларга нисбатан қўлланилади.

Солиқ қарзини мажбурий тартибда ундириш тўланмаган солиқ қарзига эга бўлган солиқ тўловчидан ёки солиқ агентидан, ушбу Кодекснинг 120 ва 122-моддаларида назарда тутилган ҳолларда эса бошқа шахслардан ҳам амалга оширилиши мумкин.

Солиқ қарзини ундириш солиқ органи томонидан мажбуриятга эга шахснинг ҳисобварағи очилган банкка ушбу шахснинг ҳисобварақларидан зарур пул маблағларини ҳисобдан чиқариш ва бюджетга ўтказиш учун инкассо топшириқномасини электрон шаклда юбориш йўли билан амалга оширилади.

Солиқ органининг мажбуриятга эга шахснинг хисобварақларидан пул маблағларини хисобдан чиқариш ва бюджетга ўтказишга доир инкассо топширикномасининг шакли хамда уни банкка юбориш тартибини Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Марказий банки билан келишилган холда белгилайди.

Агар солиқ тўловчи солиқни тўлаш тўлов учун топширикномасини мустакил равишда юбормаган бўлса, топширикномаси солик органининг инкассо солиқ хисобварағига тўловчининг соликни тўлаш учун белгиланган муддат тугагач уч иш кунидан кечиктирмай қўйилади.

Солиқ органининг мажбуриятга эга шахснинг хисобварақларидан пул маблағларини хисобдан чиқариш ва бюджет тизимига ўтказишга доир инкассо топширикномаси банк томонидан фукаролик тўғрисидаги конун хужжатларида белгиланган тўловлар навбатини хисобга олган холда банк томонидан сўзсиз бажарилиши шарт.

Куйидаги ҳолларда солиқ органлари мажбуриятга эга шахсларнинг ҳисобварақларидан пул маблағларини ҳисобдан чиқариш ва бюджет тизимига ўтказишга доир бажарилмаган (тўлиқ ёки қисман) инкассо топшириқномаларини чақириб олиш тўғрисида қарор қабул қилади:

- 1) ушбу Кодекснинг 11-бобига мувофик солик қарзига нисбатан кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб тўлаш имконияти такдим этилганда;
- 2) солиқ қарзи узилганда, шу жумладан ушбу Кодекснинг 12-бобига мувофик ортиқча тўланган ёки ортикча ундирилган суммалар хисобга олиниши муносабати билан солик қарзи узилганда;
- 3) ушбу Кодекснинг 96-моддасига мувофик ундирилиши умидсиз деб эътироф этилган солик карзи хисобдан чикарилганда;
- 4) ушбу Кодекснинг 83-моддасига мувофик такдим этилган аниклаштирилган солик хисоботи бўйича солик ва пеня суммалари камайтирилганда.

Солиқ қарзини ундириш миллий валютадаги талаб хисобварақларидан, бундай олгунча депозит хисобварақларда маблағлар етарли бўлмаган тақдирда эса мажбуриятга эга шахснинг чет эл валютасидаги талаб қилиб депозит хисобварақларидан амалга оширилиши Мажбуриятга эга шахснинг валюта хисобварақларидан солиқ қарзини ундириш Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг валюта сотиладиган бўйича санада белгиланган курси миллий валютада ундириладиган суммага эквивалент суммада амалга оширилади.

Солиқ қарзини ундириш муддатли депозитларга жойлаштирилган маблағлар ҳисобидан, уларнинг амал қилиш муддати тугагунга қадар амалга оширилмайди.

Валюта ҳисобварақларида турган маблағларни ундириш чоғида солиқ органининг раҳбари (раҳбар ўринбосари) инкассо топшириқномаси билан бир вақтнинг ўзида банкка мажбуриятга эга шахснинг валютасини сотиш учун топшириқнома юборади. Мазкур топшириқнома банк томонидан у олинган кундан кейинги операция кунидан кечиктирмай бажарилади. Чет эл валютасини сотиш билан боғлиқ харажатлар шу мажбуриятга эга шахснинг ҳисобидан амалга оширилади.

Солиқ органининг мажбуриятга эга шахснинг банкдаги ҳисобварақларидан пул маблағларини ҳисобдан чиқариш ва бюджет тизимига ўтказишга доир инкассо топшириқномаси банк томонидан инкассо топшириқномаси олинган кундан кейинги бир операция кунидан кечиктирмай, валюта ҳисобварақларидан ундиришда эса — икки операция кунидан кечиктирмай бажарилади.

банк томонидан солик органининг топширикномаси олинган кунда мажбуриятга эга шахснинг хисобварақларида уни бажариш учун пул маблағлари етарли бўлмаса, инкассо топширикномаси шу хисобваракларга пул маблағлари келиб тушишига қараб, ҳар бир бундай тушум бир кейинги ёки ИККИ операция хисобварақ кечиктирмай, боғлик валютасига холда Мазкур бажарилади. инкассо топширикномаси банк томонидан фукаролик тўғрисидаги қонун хужжатларида белгиланган тўловлар навбатини хисобга олган холда банк томонидан бажарилади.

Солиқ тўловчилар консолидациялашган гурухининг иштирокчиларидан банк хисобваракларидаги пул маблағлари хисобидан солиқ қарзини ундиришнинг ўзига хос хусусиятлари ушбу Кодекснинг 122-моддасида белгиланади.

122-модда. Солиқ тўловчилар консолидациялашган гурухи иштирокчиларининг банк хисобварақларидаги пул маблағлари хисобидан солиқ қарзини ундириш

Солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган фойда юзасидан солиғи солик қарзини ШУ консолидациялашган иштирокчиларининг банк гурух хисобварақларидаги пул маблағлари хисобидан ундиришда ушбу Кодекснинг 124-моддаси қоидалари мазкур моддада хисобга хусусиятларни тутилган назарда олган холда қўлланилади.

Солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гурухи бўйича фойда солиғи юзасидан солиқ қарзини тўлаш тўғрисидаги талабнома ушбу Кодекснинг 116-моддасида белгиланган тартибда юборилади. Бундай талабнома солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гурухи бўйича фойда солиғини тўлаш учун белгиланган муддат ўтганидан кейин юборилади.

Банк ҳисобварақларидаги пул маблағлари ҳисобидан солиқ қарзини ундириш биринчи навбатда солиқ тўловчилар консолидациялашган гуруҳи масъул иштирокчисининг пул маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Солиқ тўловчилар консолидациялашган гурухи масъул иштирокчисининг банк хисобварақларида солиқ қарзининг бутун суммасини ундириш учун пул маблағлари етарли бўлмаса ёки умуман бўлмаса, ундирилмай қолган суммани

ундириш ушбу консолидациялашган гурух қолган иштирокчиларининг банклардаги пул маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Солиқ органи солиқ тўловчилар тўғрисидаги ўзида бўлган ахборот асосида солиқ тўловчилар банк консолидациялашган гурухи иштирокчиларининг хисобварақларидаги пул маблағлари хисобига ундириш ошириладиган таркибини, шунингдек олдинги амалга банкдаги хисобварақларида иштирокчиларнинг ПУЛ маблағлари етарли бўлмаган тақдирда, ушбу иштирокчилардан бундай ундиришнинг кетма-кетлигини мустақил равишда белгилайди.

Солиқ тўловчилар консолидациялашган гурухининг солик қарзи ушбу консолидациялашган гурух иштирокчиларидан бири томонидан узилган, шу жумладан қисман узилган тақдирда, кўрсатилган солик қарзини ундириш тартиб-таомили ушбу иштирокчи томонидан узилган қисми бўйича тугатилади.

Солиқ тўловчилар консолидациялашган гурухининг ўзига нисбатан ундирув тўғрисида қарор чиқарилган иштирокчиларига солиқ тўловчилар учун ушбу Кодексда назарда тутилган хукуқлар ва кафолатлар татбиқ этилади.

123-модда. Солик қарзини бошқа мол-мулк хисобидан ундириш

Агар мажбуриятга эга шахснинг солиқ қарзини ушбу Кодекснинг 121 ва 122-моддаларида назарда тутилган тартибда ундириш мумкин бўлмаса, солиқ органи солиқ қарзини шу мажбуриятга эга шахснинг бошқа мол-мулки, шу жумладан нақд пул маблағлари ҳисобидан ундиришга ҳақли.

Солиқ қарзини ундириш солиқ қарзини узиш тўғрисидаги талабномада кўрсатилган суммалар доирасида хамда ушбу Кодекснинг 121 ва 122-моддаларига мувофик ундирув амалга оширилган суммаларни хисобга олган холда амалга оширилади.

Ушбу модданинг қоидалари солиқ қарзини фақат юридик шахслар ва якка тартибдаги тадбиркорлардан ундиришга нисбатан қўлланилади.

Мажбуриятга эга шахснинг мол-мулки хисобидан солиқ қарзини ундириш қуйидагиларга нисбатан ушбу кетма-кетликда амалга оширилади:

- 1) ушбу Кодекснинг 121 ва 122-моддаларига мувофик ундирув қаратилмаган нақд пул маблағларига нисбатан;
- 2) махсулотлар (товарлар) ишлаб чиқаришда бевосита этмайдиган мол-мулкка, иштирок хусусан, қимматли қимматликлари, ишлаб қоғозлар, валюта чиқаришга мўлжалланмаган бинолар, енгил автотранспорт, хизмат хоналарининг дизайни ашёларига нисбатан;
- 3) тайёр махсулотларга (товарларга), шунингдек ишлаб чиқаришда иштирок этмайдиган ва (ёки) бевосита иштирок этишга мўлжалланмаган бошқа моддий қимматликларга нисбатан;
- 4) ишлаб чиқаришда бевосита иштирок этиш учун мўлжалланган хом ашё ва материалларга нисбатан, шунингдек дастгоҳлар, ускуналар, бинолар, иншоотлар ва бошқа асосий воситаларга нисбатан;
- 5) бошқа шахсларга эгалик қилиш, фойдаланиш ёки тасарруф этиш шартномаси бўйича ушбу мол-мулкка бўлган мулк ҳуқуқи уларга ўтказилмаган ҳолда топширилган молмулкка нисбатан, агар солиқни тўлаш бўйича

мажбуриятнинг бажарилишини таъминлаш учун бундай шартномалар бекор қилинган ёки ҳақиқий эмас деб топилган бўлса;

6) бошқа мол-мулкка нисбатан, бундан якка тартибдаги тадбиркор ёки унинг оила аъзолари кундалик шахсий фойдаланиши учун мўлжалланган, қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланадиган бошқа мол-мулк мустасно.

Солиқ қарзини солиқ қарзи бўйича мажбуриятга эга шахснинг мол-мулки ҳисобидан ундиришнинг ушбу модда тўртинчи қисмида белгиланган кетма-кетлиги бузилишига йўл қўйилмайди.

Солиқ қарзи бўйича мажбуриятга эга шахснинг молмулки хисобидан солиқ қарздорлигини ундириш суд тартибида амалга оширилади. Солиқ тўловчи томонидан солиқ қарздорлиги тан олинса, солиқ органи рахбарининг (рахбар ўринбосарининг) қарорига биноан солиқ қарзи бўйича мажбуриятга эга шахснинг мулки хисобидан солиқ қарздорлиги ундирилиши мумкин.

Солиқ органи мажбуриятга эга шахснинг мол-мулки хисобидан қарзини тўғрисида солик ундириш чиқарилган кундан эътиборан уч иш куни ичида тегишли қарорни қоғозда ёки электрон шаклда ушбу моддада назарда хусусиятларни инобатга олган тутилган қонун хужжатларида белгиланган тартибда оджи ЭТИШ мажбурий ижро этувчи давлат органига юбориши керак.

Солиқ органининг ушбу модда еттинчи қисмида кўрсатилган қарорни мажбурий ижро этувчи давлат органига юбориш шакли ва тартиби, шунингдек унинг мазмуни Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан белгиланади.

Давлат ижрочиси солиқ қарзи бўйича мажбуриятга эга шахснинг мол-мулки ҳисобидан ундириш тўғрисидаги қарор ўзига келиб тушган кундан эътиборан икки ойлик муддатда ижро ҳаракатларини амалга ошириши ва ушбу қарорда мавжуд бўлган талабларни бажариши керак.

Солиқ қарзини солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гурухи иштирокчиларининг бошқа мол-мулки хисобидан ундириш хусусиятлари ушбу Кодекснинг 124-моддасида белгиланади.

Ушбу моддада назарда тутилган қоидалар солиқ қарзларини божхона органлари томонидан божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланган қоидаларни ҳисобга олган ҳолда ундириш чоғида ҳам қўлланилади.

124-модда. Солик қарзини солиқ тўловчилар консолидациялашган гурухи иштирокчиларининг бошқа мол-мулки хисобидан ундириш

Солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гурухи бўйича фойда солиғига доир солиқ қарзини шу консолидациялашган гурух иштирокчиларининг бошқа молмулки хисобидан ундиришда ушбу Кодекс 123-моддасининг қоидалари ушбу моддада назарда тутилган хусусиятларни хисобга олган холда қўлланилади.

Солиқни солиқ тўловчилар консолидациялашган гурухи иштирокчиларининг мол-мулки хисобидан ундириш биринчи навбатда мазкур консолидациялашган гурух масъул иштирокчисининг ушбу Кодекснинг 122-моддасига мувофик ундирувга қаратилмаган нақд пул маблағлари ва банклардаги пул маблағлари хисобидан амалга оширилади.

Солиқ тўловчилар консолидациялашган гурухининг масъул иштирокчисида ушбу Кодекснинг 122-моддасига

мувофик ундирувга қаратилмаган нақд пул маблағлари ва банклардаги пул маблағлари етарли бўлмаган ёки умуман бўлмаган тақдирда, соликни ундириш мазкур гурухнинг бошқа аъзоларидан уларнинг нақд пул маблағлари ҳамда банклардаги пул маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гурухи иштирокчиларида ушбу Кодекснинг 122-моддасига мувофик ундирувга қаратилмаган нақд пул маблағлари ва банклардаги пул маблағлари етарли бўлмаган ёки умуман бўлмаган такдирда, соликни ундириш мазкур гурух масъул иштирокчисининг бошқа мол-мулки хисобидан амалга оширилади. Бундай ундирув ушбу Кодекс 123-моддаси тўртинчи кисмининг 2 — 6-бандларида белгиланган кетма-кетликда амалга оширилади.

Солиқ тўловчилар консолидациялашган гурухи масъул иштирокчисининг мол-мулки етарли бўлмаган такдирда, соликни ундириш ушбу Кодекс 123-моддаси тўртинчи кисмининг 2 — 6-бандларида белгиланган кетма-кетликда мазкур гурух ўзга иштирокчиларининг бошка мол-мулки хисобидан амалга оширилади.

Солиқ органи солиқ тўловчилар тўғрисидаги мавжуд ахборот асосида бошқа мол-мулки ҳисобидан солиқ қарзини ундириш амалга ошириладиган солиқ тўловчилар консолидациялашган гуруҳи иштирокчиларининг таркибини ҳамда аввалги иштирокчиларнинг мол-мулки етарли бўлмаган тақдирда мазкур иштирокчилардан ундирув ҳандай кетма-кетликда амалга оширилишини мустаҳил тарзда белгилайди.

Солиқ тўловчилар консолидациялашган гурухининг солик қарзини бошқа мол-мулк хисобидан ундириш тўғрисида қарор чиқарилган иштирокчиларига нисбатан

солиқ тўловчилар учун ушбу Кодексда назарда тутилган хуқуқ ва кафолатлар татбиқ этилади.

125-модда. Якка тартибдаги тадбиркор бўлмаган жисмоний шахснинг солик қарзини ундириш

Агар якка тартибдаги тадбиркор бўлмаган жисмоний шахс (бундан буён ушбу моддада жисмоний шахс деб юритилади) солиқ тўлаш бўйича мажбуриятларини белгиланган муддатда бажармаган бўлса, солиқ органи солиқ қарзини ушбу жисмоний шахснинг мол-мулки хисобидан ундириш тўғрисидаги ариза (бундан буён ушбу моддада ундириш тўғрисидаги ариза деб юритилади) билан судга мурожаат қилишга ҳақли.

Ундириш тўғрисидаги аризага солиқ органининг талабномани таъминлаш тартибида жавобгарнинг молмулкини хатлаш ҳақидаги илтимосномаси илова қилиниши мумкин.

Ундириш тўғрисидаги аризанинг нусхаси у судга берилган кундан кечиктирмай солик органи томонидан солик қарзи ундирилаётган жисмоний шахсга юборилади.

Агар жисмоний шахснинг солиқ қарзи умумий суммаси бир миллион сўмдан ошса, ундириш тўғрисидаги ариза солиқ органи томонидан судга берилади.

Солиқ қарзини жисмоний шахснинг мол-мулки ҳисобидан ундириш тўғрисидаги ишлар қонун ҳужжатларига мувофиқ кўриб чиқилади.

Қонуний кучга кирган суд қарори асосида солиқ қарзини жисмоний шахснинг мол-мулки хисобидан ундириш ушбу моддада назарда тутилган ўзига хос

хусусиятларни хисобга олган холда қонун хужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

Солиқ қарзини жисмоний шахснинг мол-мулки хисобидан ундириш қуйидагиларга нисбатан ушбу кетма-кетлик билан амалга оширилади:

- 1) банк хисобварақларидаги пул маблағларига;
- 2) нақд пул маблағларига;
- 3) бошқа шахсларга шартнома бўйича эгалик қилишга, фойдаланишга, тасарруф этишга берилган мол-мулкка, ушбу мол-мулкка доир мулк ҳуқуқи уларга ўтмаган ҳолда, агар солиқ мажбурияти ижросини таъминлаш учун бундай шартномалар бекор қилинган ёки ҳақиқий эмас деб топилган бўлса;
- 4) бошқа мол-мулкка, бундан қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланадиган жисмоний шахснинг ёки унинг оиласи аъзоларининг кундалик шахсий фойдаланиши учун мўлжалланган мол-мулк мустасно.

Солиқ қарзини жисмоний шахснинг мол-мулки хисобидан ундиришда ушбу модданинг еттинчи қисмида белгиланган кетма-кетликни бузишга йўл қўйилмайди.

Солиқ қарзи жисмоний шахснинг пул маблағлари кўринишида бўлмаган мол-мулки хисобидан ундирилган тақдирда, солиқ қарзи бундай мол-мулк реализация қилинган ва ундан келиб тушган суммалар хисобидан тўланган пайтдан эътиборан тўланган деб хисобланади.

Мазкур мол-мулк хатлаб қўйилган кундан эътиборан ва тушган суммалар бюджет тизимига ўтказилган кунга қадар солиқларни ўз вақтида тўламаганлик учун пенялар хисобланмайди.